

Shpërthimi i Coronavirus SARS – CoV-2

**Informata dhe udhërrëfyes për farmacistët dhe personelin në
barnatore**

Federata Ndërkombëtare e Farmacisë

Përkthyer dhe përshtatur: Oda e Farmacistëve të Kosovës

Contents

Qëllimi i këtij dokumenti	4
Përgjegjësitë dhe roli i farmacistëve komunitar	4
Përgjegjësitë dhe roli i barnatoreve spitalore	4
Përhapja e koronavirusit	5
Cka është koronavirusi?	5
Cka është shpërthimi i koronavirusit SARS-CoV-2?	5
Si transmetohet koronavirusi SARS-CoV-2?	6
Si nuk transmetohet koronavirusi SARS-CoV-2?	6
SARS-CoV-2 Sëmundja e frymëmarrjes akute - informacion klinik	6
Fillimi	6
Simptomat	7
Mjekimi	7
Parandalimi	8
Aktivitete të ndërmjetësuara nga barnatorët	9
Masat parandaluese	9
Përdorimi i maskave	10
Këshillë për komunitetin	10
Rekomandim për kujdesin e pacienteve ambulator	11
Referimi dhe izolimi	11
Kujdesi në shtëpi për pacientët me infeksion të dyshuar SARS-CoV-2 që paraqesin simptoma të lehta	12
Barnatorja si burim i informacionit	12
Testimi laboratorik për SARS-CoV-2 në rastet e dyshuara te njerëzit	13
Kontrolli i infeksionit: larja e duarve	13
Si të përgatisni formulimet me bazë alkoli	13
Menaxhimi i pastrimit dhe dezinfektimit	13
Kontrolli i infeksionit: masat tjera të përkujdesjes	14
Shqetësimet lehtësuese: udhëtimi	14
Personeli i barnatores	15
Përgjigje për pyetje të shpeshta nga popullata dhe pacientët	15
Ç'është koronavirusi?	15
Cili është burimi i SARS-CoV-2?	15
Si përhapet virusi?	15
A është SARS-CoV-2 i njëjtë me virusin MERS-CoV ose SARS?	15

Kam temperaturë dhe kollë. A mund të jetë koronavirusi i ri?	16
Çka mund të bëj për të mbrojtur veten nga infeksioni?	16
A ka ndonjë bar specifik për të parandaluar ose trajtuar SARS-CoV-2?	16
A ju mbrojnë vaksinat kundër pneumonisë kundër SARS-CoV-2?	16
A janë antibiotikët efektivë në trajtimin e SARS-CoV-2?	16
A mund të merret SARS-CoV-2 nga një person që nuk shfaq simptoma?	17
A është e sigurt të merrni një letër apo një pako nga Kina?	17
A janë maskat mjekësore të efektshme për të më mbrojtur nga infeksioni?	17
Unë kam qenë në Kinë dhe kam diarre. Mund të jetë SARS-CoV-2?	17
A mund të përhapin kafshët shtëpiake në shtëpi SARS-CoV-2?	17
Demantimi i miteve	17
SARS-CoV-2 prek vetëm personat e moshuar ose njerëzit me sëmundje para-ekzistuese	17
Kontakti me njerëzit kinezë duhet të shmanget derisa të dimë më shumë rreth sëmundjes	18
Konsumimi i hudhrës mund të ndihmojë në parandalimin e infeksionit me SARS-CoV-2	18
Tymi dhe gazi nga fishekzjarret dhe fishekzjarret parandalojnë SARS-CoV-2	18
Aplikimi i vajit të susamit bllokon SARS-CoV-2 nga hyrja në trup	18
Pirja e çajit të farave të anasonit mund të ndihmojë në parandalimin e infeksionit me SARS-CoV-2	18
Gargara ju mbron nga infeksioni me SARS-CoV-2	18
Shpëlarja e rregullt e hundës tuaj me kripë ndihmon në parandalimin e infeksionit me SARS-CoV-2	18
Burime shtesë të informacionit dhe bibliografia	19
SHTOJCA 1: Lista e barnave kryesore për trajtimin e infeksioneve SARS-CoV-2	22
SHTOJCA 2: Lista e pajisjeve kryesore, dhe pajisjeve mbrojtëse personale të infeksioneve SARS-CoV-2	23
SHTOJCA 3: SI MUND TË KËSHILLOJNË FARMACISTËT	24
SHTOJCA 4: Udhërrëfyes i OBSH për prodhimin lokal të formulimeve për pastrimin e duarve – prodhimi në laboratorët galenike të barnatoreve	25
SHTOJCA 5: Lista e dezinfektantëve për objektet që zankonisht kontaminohen me infeksionet me SARS-CoV-2	28
Falenderime	29

Qëllimi i këtij dokumenti

Sigurimi i informacionit dhe direktivave përkatëse për shpërthimet e koronavirusit - dhe veçanërisht koronavirus SARS-CoV-2 - për farmacistët dhe personelin e barnatores, si në një kontekst të kujdesit parësor (d.m.th. barnatoret komunitare dhe institucionet e kujdesit shëndetësor parësor) dhe në mjediset spitalore, si dhe për farmacistët që punojnë si biologë klinikë në laboratorët e analizave mjekësore, dhe ofrojnë një seri referencash që mund të konsultohen për më shumë informacionin.

Infeksionet me koronavirus mund të parandalohen dhe një shpërthim mund të ndalet përmes angazhimit aktiv të vendimmarrësve, profesionistëve të kujdesit shëndetësor, mediave dhe komunitetit, siç tregohet në shpërthimet e mëparshme të koronavirusit, siç është në vitin 2003 me SARS-CoV (Sindromi i rëndë i frymëmarrjes koronavirus) ose në vitin 2012 me MERS-CoV (Sindroma e frymëmarrjes në Lindjen e Mesme Coronavirus). Ky dokument synon të ndihmojë farmacistët dhe personelin e barnatores në parandalimin e përhapjes së sëmundjes dhe të kontribuojë në menaxhimin e saj efikas në sistemin e kujdesit shëndetësor.

Përgjegjësitë dhe roli i farmacistëve komunitar

Barnatoret komunitare në vendet e prekura nga sëmundja janë shpesh pika e parë e kontaktit me sistemin shëndetësor për ata me shqetësime të lidhura me shëndetin ose thjesht që kanë nevojë për informacion dhe këshilla të besueshme.

Farmacistët komunitar kanë përgjegjësinë e përbashkët për:

- Ruajtja e stoqeve të mjaftueshme të produkteve medicinale (barna, maska, etj)
- Informimi dhe edukimi i publikut
- Këshillimi
- Referimi
- Promovimi i parandalimit të sëmundjes
- Promovimi i kontrollit të infeksionit

Përgjegjësitë dhe roli i barnatoreve spitalore

Barnatoret spitalore në vendet e prekura nga shpërthimi i virusit dhe në vendet ku nuk ka shpërthyer virusi luajnë një rol të rëndësishëm në:

- Ruajtja e stoqeve të mjaftueshme të produkteve dhe pajisjeve mjekësore
- Bashkëpunim me profesionistë të tjerë të kujdesit shëndetësor në ofrimin e kujdesit ndaj pacientëve
- Parandalimi brenda spitalit dhe kontrolli i infeksionit
- Informimi dhe këshillimi
- Sigurimi i përdorimit të përgjegjshëm të produkteve medicinale. Për shembull, duke siguruar që profesionistët e kujdesit shëndetësor ti vendosin vazhdimisht maskat e tyre në mënyrë korrekte.

Përhapja e koronavirusit

Cka është koronavirusi?

Koronaviruset (CoVs) janë një familje e madhe e viruseve që shkaktojnë sëmundje duke filluar nga ftohja e zakonshme deri te sëmundjet më të rënda siç janë Sindroma e Frymëmarrjes në Lindjen e Mesme (MERS-CoV) dhe Sindroma e Rëndë Akute e Frymëmarrjes (SARS-CoV). Koronavirusi i ri (nCoV) është një lloj i ri i virusit i cili nuk është identifikuar më parë tek njerëzit.

Koronaviruset janë zoonotikë, që do të thotë se ato transmetohen midis kafshëve dhe njerëzve. Hulumtimet e detajuara zbuluan se SARS-CoV ishte transmetuar nga macet te njerëzit dhe MERS-CoV nga devetë dromedare te njerëzit. Disa koronaviruset të njohura po qarkullojnë te kafshët që nuk kanë infektuar ende njerëz.

Koronaviruset janë viruse të mëdha, të mbështjellura, me rreze pozitive të ARN-së. Ata kanë gjenomin më të madh në mesin e të gjitha viruseve të ARN-së. Gjenomi është i vendosur brenda një kapsidi spiral të formuar nga proteina nukleokapsid dhe më tej rrethohet nga një mbështjellës. Të shoqëruar me mbështjellësin viral janë të paktën tri proteina strukturore: proteina e membranës dhe proteina e mbështjellësit, ndërsa proteina e tretë ndërmjetëson hyrjen e virusit në qelizat pritëse. Në mesin e proteinave strukturore, spiksi formon zgjatime të mëdha nga sipërfaqja e virusit, duke i dhënë koronavirusit pamjen e kurorës (pra emri i tyre; korona në latinisht do të thotë kurorë). Përveç ndërmjetësimit të hyrjes së virusit, pikëza është një përcaktues kritik i intervalit të virusit dhe tropizmit të indeve dhe një nxitës kryesor i përgjigjeve imune të nikoqirit. (Li, 2016)

Koronaviruset zakonisht prekin gjitarët dhe zogjtë, duke shkaktuar një sërë sëmundjesh vdekjeprurëse. Në përgjithësi, koronaviruset shkaktojnë sëmundje të përhapura të sistemit të frymëmarrjes, gastrointestinale dhe të sistemit nervor qendror tek njerëzit dhe kafshët, duke kërcënuar shëndetin e njeriut dhe duke shkakuar humbje ekonomike për shkak të kalimit të infeksionit nga ai i lehtë i rrugëve të sipërme në ato të poshtme të traktit respirator. (Li, 2016)

Koronaviruset janë të afta të përshtaten në mjedise të reja përmes mutacionit dhe rekombinimit me lehtësi relative. (Li, 2016) Si e tillë, ato mund të ndikojnë si nikoqir dhe ne inde të reja.

Për këtë arsye, megjithëse rrallë, koronaviruset të caktuara që zakonisht prekin vetëm specie të caktuara të kafshëve mund të gjenerojnë shtame të reja që mund të kalojnë te njerëzit dhe më pas të transmetohen midis njerëzve. Meqenëse njerëzit nuk ishin ekspozuar ndaj viruseve të tilla më parë dhe nuk mund të mbroheshin nga vaksinat ekzistuese ose imuniteti natyror, këto mutacione mund të çojnë shpejt në shpërthim sëmundjesh dhe, përfundimisht, në pandemi. Kështu ndodhi me shpërthimet e mëparshme të SARS dhe MERS.

Cka është shpërthimi i koronavirusit SARS-CoV-2?

SARS-CoV-2 është një lloj nikoqiri i koronavirusit që u zbulua për herë të parë në qytetin Wuhan, në provincën e Hubei, në Republikën Popullore të Kinës - një qytet me një popullsi prej 11 milion. Përhapja filloi si një pneumoni e agjentit të panjohur kauzal në fund të dhjetorit 2019.

Më 30 Janar 2020, Organizata Botërore e Shëndetësisë (OBSH) shpalli shpërthimin e Urgjencës së Shëndetit Publik të rang të shqetësimit ndërkombëtar. OBSH rekomandoi që emri i përkohshëm i sëmundjes që shkakton shpërthimin e tanishëm të jetë sindromi rëndë akut i frymëmarrjes 2019-nCoV.

Në akronimin 2019-nCoV, "2019" është viti kur u zbulua për herë të parë virusi, "n" do të thotë "i ri", dhe "CoV" korrespondon me familjen koronavirus.

Më 11 shkurt 2020, OBSH më në fund vendosi ta emërojë virusin si sindromë të rëndë akute të frymëmarrjes koronavirus 2 (SARS-CoV-2), dhe sëmundjen e shkaktuar nga ky virus si COVID-19 (për sëmundjen Coronavirus të identifikuar në 2019).

Si transmetohet koronavirusi SARS-CoV-2?

Transmetimi i SARS-CoV-2 ndodh nga mekanizmat e mëposhtëm:

- a) Më shpesh, përhapet nga personi në person midis kontakteve të ngushta (rreth 6 feet / 1,8 metra).
- b) Përhapja nga personi në person mendohet të ndodhë kryesisht përmes pikave (spërklave) të frymëmarrjes të prodhuara kur një person i infektuar kollitet ose teshtin, të ngjashme me atë se si përhapen gripi dhe patogjenët e tjerë të frymëmarrjes.
- c) Këto pika mund të zbresin në gojë, hundë ose sy të njerëzve që janë afër ose mund të përthithen në mushkëri.
- d) Aktualisht është e paqartë nëse një person mund të marrë SARS-CoV-2 duke prekur një sipërfaqe ose objekt që ka virusin në të (fomitët) dhe më pas të prekë gojën, hundën ose ndoshta sytë e tyre.
- e) Në mënyrë tipike, me shumicën e viruseve të frymëmarrjes, njerëzit mendohet se janë më ngjitës kur janë më simptomatikë (më të sëmurët). Sidoqoftë, me SARS-CoV-2, ka pasur raporte për përhapjen nga një pacient i infektuar asimptomatik kur ka pasur një kontakt. (Qendra për Kontrollin dhe Parandalimin e Sëmundjeve, 2020) (Rothe, 2020)

Si nuk transmetohet koronavirusi SARS-CoV-2?

Megjithëse njohuritë për koronavirusin e ri janë akoma të kufizuara, nuk ka shume të ngjarë që transmetimi të mund të ndodhë nga:

- a) Objektet ose sipërfaqet që ishin të kontaminuara ose të ekspozuara ndaj virusit, pas një periudhe të shkurtër kohe. Shqetësimet për mostrat e dërguara nga zona me raste sëmundjesh janë shumë të pabazuara, duke marrë parasysh kohën që kërkojnë pako të tilla për të arritur në destinacionin e tyre. Duke u thënë kjo, ende nuk ka asnjë provë në lidhje me aftësinë e rezistencës së virusit të ri të virusit në sipërfaqe dhe objekte.
- b) Ushqime të gatuar tërësisht dhe të trajtuara siç duhet.

SARS-CoV-2 Sëmundja e frymëmarrjes akute - informacion klinik

Fillimi

SARS-CoV-2 ka një periudhë inkubacioni 2 deri 14 ditë para fillimit të simptomave.

Shënim: Nëse një person është ekspozuar ndaj virusit, por nuk ka zhvilluar simptoma brenda 14 ditëve, ato mund të konsiderohen si jo të infektuar.

Simptomat

Për infeksione të konfirmuara SARS-CoV-2, sëmundjet e raportuara kanë filluar nga njerëzit me pak ose pa simptoma të njerëzit që janë të sëmurë rëndë dhe po vdesin. Simptomat mund të përfshijnë (në pranimin në spital) (Nanshan Chen, 2020):

- Temperaturë (> 80% e pacientëve)
- Kollë (> 80%)
- Vështirësi në frymëmarrje (31%)
- Dhembje muskulore (11%)

Sëmundja mund të shfaqet vetëm me simptoma të lehta, duke përfshirë: temperaturë të shkallës së ulët, kollë, keqtrajtim, rinorrhe, dhembje të grykës pa shenja paralajmëruese, të tilla si gulçim ose vështirësi në frymëmarrje, rritje të sekrecioneve të frymëmarrjes (p.sh. sputum ose hemoptizë), simptoma gastrointestinale si nauze, të vjella dhe / ose diarre dhe pa ndryshime në gjendjen mendore (d.m.th konfuzion, letargji). (Organizata Botërore e Shëndetësisë, 2020)

Të dhënat paraprake raportojnë vdekshmëri 11% midis pacientëve të hospitalizuar. Komplikimet ndodhën në 33% të pacientëve, dhe përfshinin: sindromën akute të rëndë të frymëmarrjes (ARDS) (17%), dëmtimin akut të veshkave, dëmtimin akut të frymëmarrjes, shokun septik dhe pneumoninë. (Nanshan Chen, 2020)

Faktorët e rrezikut për sëmundje të rëndë nuk janë ende të qarta, megjithëse pacientët më të vjetër ose pacientët me sëmundje themelore mjekësore (diabeti, hipertensioni, sëmundja kardiovaskulare, kanceri) mund të jenë me rrezik më të lartë. Në rastet më të rënda, infeksioni mund të shkaktojë pneumoni, sindromë të rëndë akute të frymëmarrjes, dëmtim të veshkave dhe madje edhe vdekje. (Organizata Botërore e Shëndetësisë, 2020)

Mjekimi

Aktualisht, nuk ka asnjë bar specifik ose vaksinë për koronavirus SARS-CoV-2 dhe asnjë bar ose vaksinë nuk janë testuar plotësisht për sigurinë dhe efikasitetin. Që kur autoritetet shëndetësore ndanë gjenomin e plotë të virusit me komunitetin ndërkombëtar në 10 janar 2020, disa ekipe kërkimore janë përpjekur të zhvillojnë vaksinat dhe trajtimet. Sidoqoftë, do të kalojë ca kohë para se trajtime të tilla ose vakcina të jenë në dispozicion.

Aktualisht, trajtimi është simptomatik dhe do të bazohet në gjendjen klinike të pacientit dhe kujdesin mbështetës. Trajtimi mbështetës përfshin terapinë e oksigjenit, hidratimin dhe menaxhimin e temperaturës / dhembjeve dhe antibiotikëve nëse bashkë-infeksioni bakterial është i pranishëm.

Trajtimi specifik mund të përfshijë remdesivir intravenoz (një produkt i ri analog nukleotid në zhvillim) i cili është testuar në pacientët e parë të hospitalizuar në SHBA (Michelle L. Holshue, 2020) dhe në Francë (të dhëna të pabotuara).

Për një arsyetim për mundësi të ndryshme trajtimi, si dhe udhëzime për trajtimin e popullatave speciale (pacientë shtatzënë, të porsalindur, fëmijë dhe të rinj) dhe mbështetje ushqyese, shihni dokumentin udhëzues (në anglisht ose kinezisht) të përgatitur nga Shoqata Farmaceutike Kineze, gjithashtu në dispozicion nga faqja e dedikuar FIP. (Shoqata Farmaceutike Kineze, 2020 (12 Shkurt))

Sigurimi i stokut të produkteve dhe pajisjeve medicinale

Duke synuar parandalimin dhe kontrollin e sëmundjeve të infeksioneve SARS-CoV-2, barnatoret duhet të garantojnë furnizimin e barnave, përfshirë ato të përdorura për parandalimin e sëmundjeve, diagnostikimin dhe trajtimin, si dhe për furnizimin e ekipeve të ndihmës mjekësore.

Barnatoret duhet të caktojnë një farmacist që të marrë përsipër blerjen, ruajtjen dhe shpërndarjen e barnave kryesore, dhe të rregullojë stoqet sipas nevojës për të garantuar furnizimin për praktikën klinike.

Lista përfshin barna antivirale, agjentë antimikrobikë, antipiretikë dhe analgjezikë, kortikosteroide dhe disa kategori të tjera të barnave. Shihni tabelën e zhvilluar nga Shoqata Farmaceutike Kineze në Shtojcën 1.

Për një listë të pajisjeve kryesore, pajisjeve dhe pajisjeve mbrojtëse personale, të zhvilluara gjithashtu nga Shoqata Kineze Farmaceutike, shihni Shtojcën 2.

Parandalimi

Për të ndihmuar kontrollin e përhapjes së mëturjes së virusit, njerëzit që dyshohen ose konfirmohen se kanë sëmundje duhet të izoloohen nga pacientët e tjerë dhe të trajtohen nga punonjësit e shëndetit duke përdorur masa të rrepta të kontrollit të infeksionit.

Personat të cilët kanë pasur kontakte me individë simptomatikë me infeksion të konfirmuar SARS-CoV-2 duhet të ndiqen përmes ekipeve lokale të kujdesit shëndetësor.

Rekomandimet standarde të OBSH-së për publikun e gjerë për të zvogëluar ekspozimin dhe transmetimin e kësaj sëmundje dhe sëmundjeve të tjera të frymëmarrjes janë si më poshtë; të cilat përfshijnë higjienën e frymëmarrjes dhe të duarve, dhe praktikatat e sigurta të ushqimit:

1. Pastroni shpesh duart duke përdorur sapun apo përgatesa me bazë alkooli ose sapun dhe ujë;
2. Kur kollitni dhe teshtitni mbuloni gojën dhe hundën me një bërryl ose faculete - hedhni faculetën menjëherë dhe lani duart;
3. Shmangni kontaktin e ngushtë me këdo që ka temperaturë dhe kollë;
4. Nëse keni temperaturë, kollë dhe vështirësi në frymëmarrje kërkoni kujdes mjekësor herët dhe ndani historinë e mëparshme të udhëtimit me ofruesin tuaj të kujdesit shëndetësor;
5. Kur vizitoni tregjet në zonat që përjetojnë aktualisht raste të koronavirusit të ri, shmangni kontaktin e drejtpërdrejtë të pambrojtur me kafshë të gjalla dhe sipërfaqe në kontakt me kafshët;
6. Konsumimi i produkteve shtazore të papërpunuara ose të pjekura duhet të shmanget. Mishi i papjekur, qumështi ose organet e kafshëve duhet të trajtohen me kujdes, për të shmangur kontaminimin me ushqime të papjekura, sipas praktikave të mira të sigurisë ushqimore. (Organizata Botërore e Shëndetit, 2020)

Vetë-izolim nga persona me simptoma dhe / ose persona që mund të kenë qenë në kontakt me persona të infektuar

Vetë-izolimi nënkupton shmangien e situatave ku mund të infektonit njerëz të tjerë. Kjo do të thotë të gjitha situatat kur mund të kontaktoni me të tjerët, siç janë tubimet sociale, vendet e punës, shkollat, qendrat e kujdesit për fëmijët / parashkollorët, universitetet, tubimet me bazë besimi, institucionet e

kujdesit për të moshuarit dhe shërbimet e kujdesit shëndetësor, burgjet, tubimet sportive, supermarkete, restorante, qendra tregtare dhe të gjitha tubimet publike. (Ministria e Shëndetësisë e Zelandës së Re, 2020)

Aktivite të ndërmjetësuara nga barnatorët

Shih gjithashtu Aneksin 3 – Rregullat për këshillat e barnatoreve komunitare

Masat parandaluese

Farmacisti dhe personeli i barnatores mund të luajnë një rol kyç në parandalimin e përhapjes së koronavirus SARS-CoV-2 nga:

- Të kuptuarit e natyrës së sëmundjes, si transmetohet dhe si ta parandaloni përhapjen e mëtejshme;
- Të dish të qasësh në burimet e tyre të informacionit në nivelin kombëtar lidhur me strategjitë SARS-CoV-2 (përfshirë qendrën më të afërt të referimit për SARS-CoV-2), dhe duke ruajtur qasjen në atë informacion;
- Informimi, këshillimi dhe edukimi i komunitetit;
- Furnizimi i produkteve të përshtatshme;
- Inkurajimi i individëve dhe familjeve me raste të dyshuara të sindromës akute të rëndë të frymëmarrjes SARS-CoV-2 për të kërkuar trajtim nga institucionet e kujdesit shëndetësor që posedojnë mjedisin dhe pajisjet e përshtatshme për të menaxhuar pacientë të tillë. Qendrat e kujdesit parësor, barnatorët ose objektet e tjera të kujdesit shëndetësor (përfshirë ato të mjekësisë tradicionale) që nuk kanë një mjedis dhe pajisje të tillë mund të luajnë një rol kryesor në parandalimin e sëmundjes, por ato nuk janë lehtësirat e duhura për të trajtuar ose menaxhuar SARS-CoV -2 pacientë. Përpjekja për të trajtuar pacientët në mjedise joadekuate mund të rrezikojë profesionistët e kujdesit shëndetësor dhe të tjerët.

Për më tepër, masat e mëposhtme duhet të merren parasysh nga farmacisti përgjegjës (Shoqata Farmaceutike Kineze, 2020 (12 Shkurt)):

1. Zhvilloni plane emergjente dhe definoni proceset e punës
2. Kryeni trajnime të plota për personelin
3. Përqendrohuni në gjendjen shëndetësore të farmacistëve
4. Mbroni personelin e barnatores
5. Forconi monitorimin e infeksioneve nga farmacistët
6. Siguroni një menaxhim adekuat të pastrimit dhe dezinfektimit
7. Fuqizoni menaxhimin adekuat të pacientit
8. Fuqizoni edukimin e pacientëve
9. Fuqizoni menaxhimin e ekspozimit ndaj infeksionit
10. Fuqizoni menaxhimin e mbetjeve mjekësore

Udhëzimi i detajuar për secilën pikë jepet nga Shoqata Kineze Farmaceutike në dokumentin e duhur që mund të gjendet në faqen e dedikuar FIP.

Përdorimi i maskave

Venia e një maskë mjekësore është një nga masat parandaluese për të kufizuar përhapjen e disa sëmundjeve të frymëmarrjes, përfshirë SARS-CoV-2, në zonat e prekura. Sidoqoftë, përdorimi i maskës pa masat tjera është i pamjaftueshëm për të siguruar një nivel të duhur mbrojtjeje dhe duhet të merren masa të tjera po aq të rëndësishme. Nëse do të përdoren maska, kjo masë duhet të kombinohet me higjienën e duarve dhe masat e tjera të kontrollit të infeksionit dhe parandalimit për të parandaluar transmetimin nga SARS-CoV-2 nga njeriu tek njeriu.

OBSH rekomandon që punonjësit e kujdesit shëndetësor duhet:

- Vendosni një maskë mjekësore kur hyni në një dhomë ku pacientët të dyshuar ose të konfirmuar se janë të infektuar me SARS-CoV-2 pranohen dhe në çdo situatë të kujdesit të ofruar për një rast të dyshuar ose të konfirmuar;
- Përdorni një maskë respiratore të paktën po aq mbrojtëse sipas Institutit Kombëtar i SHBA për Sigurinë dhe Shëndetin në Punë (NIOSH) të konstatuar N95, Standardin e Bashkimit Evropian (BE) FFP2, ose ekuivalent, kur kryeni procedura të gjenerimit të aerosolit, siç është intubimi i trakesë, ventilim jo invasiv, trakeotomi, ringjallje kardiopulmonare, ventilim manual para intubimit dhe bronkoskopisë.

Qendra e SHBA për Kontrollin dhe Parandalimin e Sëmundjeve (CDC) kanë lëshuar udhëzime për tre faktorët kryesorë që një frymëmarrës të jetë efektiv:

1. Respiratori duhet të vihet siç duhet dhe të vihet gjatë ekspozimit.
2. Respiratori duhet të përshtatet mirë në fytyrën e përdoruesit për të siguruar që nuk ka boshllëqe midis lëkurës së përdoruesit dhe vulës së frymëmarrësit.
3. Filtri respiratorit duhet të kapë më shumë se 95% të grimcave nga ajri që kalon nëpër të. (Qendra për Kontrollin dhe Parandalimin e Sëmundjeve)

Për udhëzime mbi përdorimin e saktë (dhe të pasaktë) të frymëmarrësve, shihni broshurën e cituar CDC.

Këshillë për komunitetin

Individët pa simptoma të frymëmarrjes duhet:

1. Shmangni tubimet e mëdha dhe hapësirat e mbyllura të mbushura me njerëz;
2. Mbani një distancë prej të paktën 1 metër nga çdo individ me simptoma të frymëmarrjes SARS-CoV-2 (p.sh., kollitja, teshtitja);
3. Kryeni higjienën e duarve shpesh, duke përdorur bazë alkooli nëse duart nuk janë të ndotura dukshëm ose sapun dhe ujë kur duart janë të ndotura dukshëm;
4. Nëse kollitja ose teshtima mbulon hundën dhe gojën me një bërryl të përkulur ose faculete, hidhni faculetën menjëherë pas përdorimit dhe kryeni higjienën e duarve;
5. Shmangni preken e gojës, hundës dhe syve para se të lani duart.

Maskat mjekësore nuk janë të nevojshme, pasi nuk ka prova për dobinë e saj për të mbrojtur personat që nuk janë të sëmurë. Sidoqoftë, maska mund të vendosen në disa vende sipas zakoneve apo kulturës lokale. Nëse përdoren maska, duhet të ndiqen praktikatat më të mira se si të vendosni, hiqni dhe depozitoni ato dhe veprimet e higjienës së duarve pas heqjes (shihni më poshtë këshillat në lidhje me menaxhimin e duhur të maskave).

Individët me simptoma të frymëmarrjes duhet të:

1. Vendosin maskë mjekësore dhe kërkoni kujdes mjekësor nëse keni temperatureë, kollë dhe vështirësi në frymëmarrje, sa më shpejt të jetë e mundur ose në përputhje me protokollet lokale;
2. Ndiqni këshillat më poshtë në lidhje me menaxhimin e duhur të maskave.

Vendosja e maskave mjekësore kur nuk ka indikacione mund të shkaktojë kosto të panevojshme, shton barrën e prokurimit dhe krijoni një ndjenjë të rremë të sigurisë që mund të çojë në neglizhencën e masave të tjera thelbësore, pengojnë efektivitetin e tij për të zvogëluar rrezikun e transmetimit. (Organizata Botërore e Shëndetit, 2020)

Udhëzime shtesë mund të gjenden në Rekomandimet e Ndërhyrjes së Përkohshme dhe Kontrollit të Ndërmjetëm të CDC-së për pacientët me Coronavirus të Konfirmuar 2019 (2019-nCoV) ose pacientët nën hetim për vitin 2019-nCoV në Parametrat e Shëndetit. (Qendrat për Kontrollin dhe Parandalimin e Sëmundjeve, 2020) janë praktikatat e higjenes së duarve. Për më tepër, duke përdorur një maskë në mënyrë të gabuar

Rekomandim për kujdesin e pacienteve ambulator

Parimet themelore të parandalimit dhe kontrollit të infeksionit dhe masat paraprake standarde duhet të zbatohen në të gjitha institucionet e kujdesit shëndetësor, përfshirë kujdesin ambulator dhe kujdesin parësor. Për infeksionin SARS-CoV-2, masat e mëposhtme duhet të miratohen:

- Triazhi dhe njohja e hershme;
- Theksimi i higjenes së duarve, higjenes së frymëmarrjes dhe maskave mjekësore që duhen përdorur nga pacientët me simptoma të frymëmarrjes;
- Përdorimi i duhur i masave paraprake të kontaktit për të gjitha rastet e dyshuara;
- Prioriteti i kujdesit për pacientët simptomatikë;
- Kur pacientëve simptomatikë u kërkohet të presin, sigurohuni që ata kanë një zonë të veçantë të pritjes;
- Edukoni pacientët dhe familjet për njohjen e hershme të simptomave, masat paraprake themelore që duhet të përdoren dhe në cilin institucion shëndetësor duhet t'i referohen. (Orzanizata Botërore e Shëndetësisë, 2020)

Skreningu/ Triazhi

CDC në Shtetet të Bashkuara të Amerikës rekomandojnë kriteret e mëposhtme për të udhëhequr vlerësimin e pacientëve nën hetim për SARS-CoV-2 (Qendra për Kontrollin dhe Parandalimin e Sëmundjeve, 2020):

Referimi dhe izolimi

Nëse dyshoni se dikush mund të ketë sindromën e sëmundjes akute të frymëmarrjes SARS-CoV-2, inkurajoni dhe mbështesni ata që të kërkojnë trajtim të menjëhershëm mjekësor në një institucion shëndetësor. OBSH nuk këshillon familjet ose komunitetet që të kujdesen për individët me simptoma të SARS-CoV-2 në shtëpi, përveç në rrethanat e përshkruara në seksionin specifik më poshtë.

Në drejtim të referimit të rasteve të dyshuara, autoritetet shëndetësore kombëtare, rajonale ose lokale mund të kenë hartuar protokolle për këtë, dhe është e rëndësishme që të njiheni me këto procedura, t'i ndiqni ato dhe të bashkëpunoni në zbatimin e tyre. Kjo mund të përfshijë izolimin, kur është e mundur, të rastit të dyshuar në një dhomë të veçantë dhe thirrjen e menjëhershme për shërbimet e duhura

urgjente, të cilat duhet të dërgojnë një ekip profesionistësh të trajnuar dhe të mbrojtur siç duhet për të transportuar personin e dyshuar për infeksion në institucionin e caktuar shëndetësor.

Kjo dhomë izolimi në barnatore duhet të ketë në mënyrë ideale toalet dhe inventar minimal për personin gjatë pritjes, në mënyrë që të shmanget kontaminimi dhe nevoja për të dekontaminuar është e domosdoshme. Pasi rasti i dyshuar të transferohet në një institucion shëndetësor, dhoma në të cilën pacienti është izoluar dhe çdo zonë e kontaminuar potencialisht si toaleti etj. duhet të pastrohet / dekontaminohet duke përdorur produkte dhe procedura të përshtatshme (shiko seksionin specifik më poshtë).

Kujdesi në shtëpi për pacientët me infeksion të dyshuar SARS-CoV-2 që paraqesin simptoma të lehta
OBSH rekomandon që rastet e dyshuara të infeksionit SARS-CoV-2 të izoloohen dhe monitorohen në mjedisin spitalor për të pasur sigurinë dhe cilësinë e kujdesit shëndetësor (në rast se simptomat e pacientëve përkeqësohen) dhe sigurinë e shëndetit publik.

Sidoqoftë, për disa arsye të mundshme, përfshirë situatat kur kujdesi spitalor nuk është i disponueshëm ose i pasigurt (p.sh. kapaciteti i kufizuar dhe burimet që nuk kanë mundësi për të përmbushur kërkesën për shërbime të kujdesit shëndetësor), ose në rast të refuzimit të informuar të hospitalizimit, vendet alternative (përfshirë shtëpinë e pacientit) për sigurimin e kujdesit shëndetësor mund të merren në konsideratë.

Nëse ekziston një arsye e tillë, pacientët me simptoma të lehta dhe pa ndonjë sëmundje kronike si sëmundjet e mushkërive ose zemrës, dështim të veshkave, apo ata me imunitet të komprometuar që i vendosin ata në rrezik më të madh të shfaqjes së komplikimeve mund të kujdesen në shtëpi.

Për më tepër, pacientët dhe anëtarët e familjes duhet të edukohen për higjenën personale, masat themelore të parandalimit dhe burimit të infeksionit, se si të kujdesen për anëtarin e dyshuar të infektuar të familjes sa më shumë të jetë e mundur, dhe se si të parandalojnë përhapjen e infeksionit në kontaktet shtëpiake. Ata duhet ti referohen rekomandimeve që mund të gjenden në udhëzimet specifike nga OBSH.

Barnatorja si burim i informacionit

Farmacistët dhe asociacionet e tyre gjithashtu mund të krijojnë materiale informuese (posterë, fletëpalosje, faqe në internet, mesazhe me tekst, njoftime për aplikacione, etj) për komunitetin, përfshirë informacionin që përmbahet në këto udhëzime dhe çdo informacion tjetër që mund të jetë i rëndësishëm për nevojat lokale. Ata gjithashtu mund të organizojnë seanca pyetje dhe përgjigje në komunitet (shkolla, qendra komunitare, etj.).

FIP gjithashtu ka zhvilluar një poster të vogël për t'u shtypur me këshilla kryesore që farmacistët mund të ofrojnë në një varg skenarësh të ndryshëm (Shtojca 3).

FIP gjithashtu ka zhvilluar një faqe në internet ku mund të merren këto materiale. Ju lutemi vizitoni www.fip.org/coronavirus në mënyrë periodike për azhurnime. Përveç materialeve në gjuhë të ndryshme, kjo faqe në internet përmban dokumente udhëzuese të hartuara nga Shoqata Kineze Farmaceutike në anglisht dhe kinezisht. Përveç këtyre burimeve, ju mund të gjeni një përmbledhje ndërkombëtare të burimeve të komunikimit në internet në gjuhë të ndryshme, të renditura në seksionin "Burime dhe informacione të tjera".

Testimi laboratorik për SARS-CoV-2 në rastet e dyshuara te njerëzit

Për farmacistët që punojnë në laboratorët e biologjisë klinike që mund të përfshihen në testimin diagnostik të mostrave nga rastet e dyshuara të njerëzve, OBSH ka zhvilluar një udhëzim të përkohshëm që mund ta gjeni këtu. Stafi i laboratorit duhet të jenë veçanërisht të kujdesshëm që të dërgojnë, ose të ofrojnë udhëzime të duhura për klinikistët për dërgimin e mostrave në laboratorët e përzgjedhur referentë të vendeve të tyre, dhe të pyesin rreth tyre tek autoritetet kompetente kombëtare. OBSH mund të ndihmojë shtetet anëtare në identifikimin e laboratorëve të aftë për të siguruar këtë mbështetje.

Udhëzime shtesë mund të gjenden në faqen e internetit të Qendrave të USA për Kontrollin dhe Parandalimin e Sëmundjeve - Udhëzime të përkohshme për mbledhjen, trajtimin dhe testimin e mostrave nga pacientët nën hetim (PUI) për vitin 2019 Novel Coronavirus (2019-nCoV). (Qendra për Kontrollin dhe Parandalimin e Sëmundjeve, 2020)

Në Kosovë këto informata mund të merren nga Instituti Kombëtar i Shëndetësisë Publike –IKSHPK.

Kontrulli i infeksionit: larja e duarve

Barnatoret – farmacistët dhe teknikët e farmacisë mund të luajnë një rol të rëndësishëm të shëndetit publik duke rritur ndërgjegjësimin për rëndësinë e larjes së shpeshtë dhe të duhur të duarve dhe duke mbajtur sasi apo duke përgatitur antisepticët e duarve me bazë alkoolin.

Higjiena e duarve është thelbësore për të parandaluar përhapjen e virusit, dhe duhet të kryhet duke aplikuar teknikën e saktë të rekomanduar nga OBSH dhe duke përdorur ose sapun dhe ujë të rrjedhshëm ose një antiseptik dore me bazë alkoolin.

OBSH rekomandon që formulimet e tilla të kenë një përmbajtje alkooli prej 80% etanol ose 75% alkool izopropil.

Si të përgatisni formulimet me bazë alkoli

Për informacion të detajuar se si të përgatisni formulimet e tilla, duke përfshirë metodat e llogaritjes dhe formulimit dhe një udhëzues hap pas hapi për prodhuesit vendorë, referojuni Udhëzuesit të OBSH-së për Prodhimin Lokal: Formulimet e rekomanduara nga WHO, të cilat ne i riprodhojmë në këto udhëzime - shih referenca (Shtojca 4).

Dokumenti është gjithashtu në dispozicion në:

https://www.who.int/gpsc/5may/Guide_to_Local_Production.pdf

Menaxhimi i pastrimit dhe dezinfektimit

Për shkak se SARS-CoV-2 mund të transmetohet përmes pikave (spërklave) dhe kontaktit, çdo zonë e spitalit ose mjedisit të barnatores që mund të ketë qenë e kontaminuar me virusin, duhet të dezinfektohet. Studimet e mëparshme për SARS CoV dhe MERS-CoV sugjerojnë që SARS-CoV-2 është i ndjeshëm ndaj rrezatimit ultravjollcë dhe nxehtësisë (56 ° C për 30 minuta). Gjithashtu, dezinfektuesit e mëposhtëm mund të inaktivizojnë në mënyrë efektive SARS-CoV-2: eter, 75% etanol, dezinfektues që përmbajnë klor, acidi peracetik dhe kloroformi. Klorheksidina nuk mund të inaktivizojë në mënyrë efektive SARS-CoV-2.

Personeli i barnatores duhet të pastrojë dhe dezinfektojë mjedisin e punës, dhe artikujt dhe pajisjet në përputhje me udhëzimet dhe rregulloret përkatëse të pastrimit dhe dezinfektimit. (Shoqata Farmaceutike Kineze, 2020 (12 Shkurt))

Për një listë të dezinfektuesve dhe aplikimin e tyre në objektet e kontaminuara zakonisht, shihni Shtojcën 5.

Kontrolli i infeksionit: masat tjera të përkujdesjes

1. Higjiena e frymëmarrjes duhet të praktikohet nga të gjithë, veçanërisht personat e sëmurë, në çdo kohë. Higjiena e frymëmarrjes i referohet mbulimit të gojës dhe hundës gjatë kollitjes ose teshtitjes duke përdorur maska mjekësore, maska të rrobave, ose bërri i përkulur, i ndjekur nga higjiena e duarve.
2. Hidhni materialet me të cilat kini mbuluar gojën ose hundën ose pastroni ato siç duhet pas përdorimit (p.sh. lani faculetat duke përdorur sapun dhe ujë).
3. Shmangni kontaktin e drejtpërdrejtë me lëngjet trupore, veçanërisht sekrecionet nga goja ose frymëmarrje dhe jashtëqitjen. Përdorni dorëza për një përdorim dhe mbrojtëse të syve për të siguruar kujdes oral dhe kur trajtoni jashtëqitje, urinë apo mbetje tjera. Kryeni higjenën e duarve para dhe pas heqjes së dorezave.
4. Doreza, maska dhe mbeturina të tjera të krijuara nga persona të sëmurë ose në kujdesin e personave të sëmurë duhet të vendosen në një enë në dhomën e personit të sëmurë përpara se të hidhen me mbeturina të tjera.
5. Shmangni llojet e tjera të ekspozimit të mundshëm ndaj personave të sëmurë ose sendeve të kontaminuara në mjedisin e tyre (p.sh. shmangni përdorimin e nje bruse të dhëmbëve të përbashkët, cigareve, enëve të ngrënies, pijeve, peshqirëve, rrobave larëse ose çarçafëve). Enët duhet të pastrohet me sapun dhe ujë, dhe mund të përdoren përsëri në vend që të hidhen.
6. Pastroni dhe dezinfektoni sipërfaqet e prekura shpesh, siç janë tavolinat afër krevateve, shtretërit dhe orenditë e tjera të dhomës së gjumit çdo ditë me dezinfektues të rregullt shtëpiak që përmban dezinfektantë.
7. Pastroni dhe dezinfektoni sipërfaqet e banjës të paktën një herë në ditë me dezinfektues shtëpiak.
8. Pastroni rrobat, mbulesat e shtratit, peshqirët e banjës dhe të duarve, etj., të personave të sëmurë, duke përdorur sapun të rregullt dhe ujë ose makinë larëse në 60-90 °C me pastrues të zakonshëm shtëpiak dhe thajini tërësisht. Vendosni rrobat e kontaminuara në një qese rrobash. Mos i tundni rrobat e ndotura. Shtetet mund të marrin në konsideratë masa për të siguruar që mbeturinat depozitohen në një deponi sanitare, dhe jo në një deponi të hapur të pa monitoruar, kur kjo është e mundur. Mund të nevojiten masa shtesë për të parandaluar ripërdorimin johegjenik të dorezave dhe maskave dhe për të shmangur kontaktin e drejtpërdrejtë të lëkurës dhe rrobave me materialet e kontaminuara.
9. Përdorni doreza njëpërdorimëshe, size mbrojtse dhe veshje mbrojtëse (p.sh. veshjet plastike) kur pastroni ose trajtoni sipërfaqe, veshmbathje ose rroba të ndotura me lëngje trupore. Bëni higjenën e duarve para dhe pas heqjes së dorezave. (Organizata Botërore e Shëndetësisë, 2020)

Shqetësimet lehtësuese: udhëtimi

Njerëzit mund të shqetësohen për mundësinë e udhëtimit në të njëjtin aeroplan, anije, autobus ose automjet tjetër me një person të infektuar me SARS-CoV-2, dhe mund të pyesin në barnatore për këtë. Është e dobishme t'i kujtoni ata se përhapja nga personi në person i virusit SARS-CoV-2 mendohet se ndodhë kryesisht përmes pikave (spërklave) të frymëmarrjes të prodhuara kur një person i infektuar kollitet ose teshtit, të ngjashme me atë se si përhapen gripi dhe patogjenët e tjerë të frymëmarrjes. Si e tillë, kjo mund të ndodhë gjatë udhëtimit.

Kështu që, nëse një person ka temperaturë dhe kollë, duhet të këshillohet të shmangë udhëtimet. Disa vende po marrin masa për të kontrolluar udhëtarët në aeroporte dhe porte me qëllim zbulimin e hershëm të udhëtarëve simptomatikë për vlerësim dhe trajtim të mëtutjeshëm, dhe kështu parandalojnë eksportimin e sëmundjes duke minimizuar ndërhyrjen në trafikun ndërkombëtar.

Ekzaminimi përfshin: kontrollimin e shenjave dhe simptomave (temperatureë mbi 38 °C, kollë); intervistimi i udhëtarëve me simptoma të infeksionit respirator që vijnë nga zonat e prekura; udhëzimi i udhëtarëve simptomatikë në ekzaminim të mëtejshëm mjekësor i pasuar nga testimi për SARS-CoV-2; dhe mbajtja e rasteve të konfirmuara nën izolim dhe trajtim. (Organizata Botërore e Shëndetit, 2020)

Personeli i barnatores

Megjithëse është e rëndësishme që të gjithë personeli i barnatores të jetë i njoftuar me këto udhëzime dhe këshilla, vlerësimi i rrezikut të një pacienti nga infeksioni SARS-CoV-2 duhet të udhëhiqet nga farmacistët. Ata janë gjithashtu përgjegjës për referimin e duhur të rasteve të dyshuara në institucionin përkatës të kujdesit shëndetësor.

Natyrisht, ekziston mundësia e ekspozimit të farmacistëve ndaj SARS-CoV-2, sepse ata bashkëveprojnë me pacientë të cilët ndoshta janë të infektuar, prandaj profesionistët shëndetësorë duhet të marrin masa për të mbrojtur veten gjithashtu.

Përgjigje për pyetje të shpeshta nga popullata dhe pacientët

Ç'është koronavirusi?

Koronavirus i ri (nCoV) është ai lloj që nuk është identifikuar më parë. SARS-CoV-2 nuk është i njëjtë me koronaviruset që qarkullojnë zakonisht tek njerëzit dhe shkaktojnë sëmundje të lehtë, si ftohja e zakonshme. Diagnostikimi me koronavirus 229E, NL63, OC43, ose HKU1 nuk është e njëjtë me diagnostikimit SARS-CoV-2. Këta janë virusë të ndryshëm dhe për pacientët me SARS-CoV-2 do të ketë vlerësohen dhe kujdesje të ndryshme nga ajo për pacientët me diagnozë të zakonshme të koronavirusit. (Qendrat për Kontrollin dhe Parandalimin e Sëmundjeve, 2020)

Cili është burimi i SARS-CoV-2?

Profesionistët shëndetësorë dhe shëndetit publik po punojnë shumë për të identifikuar burimin e SARS-CoV-2. Koronaviruset janë një familje e madhe virusesh, disa duke shkaktuar sëmundje te njerëzit dhe të tjerët që qarkullojnë te kafshët, përfshirë devetë, macet dhe lakuriqët. Analiza e pemës gjenetike të këtij virusi është në vazhdim e sipër për të përcaktuar burimin specifik të virusit. Sindromi i rëndë akut respirator (SARS), një tjetër koronavirus që infekton njerëzit, vjen nga macet, ndërsa Sindromi Respirator i Lindjes së Mesme (MERS) vjen nga devetë. (Qendra për Kontrollin dhe Parandalimin e Sëmundjeve, 2020)

Si përhapet virusi?

Ky virus ndoshta fillimisht ka dalë nga një burim shtazor por tani po përhapet nga një person në tjetrin. Është e rëndësishme të theksohet se përhapja nga personi në person ndryshon. Disa viruse janë shumë ngjitës (si fruthi), ndërsa viruset e tjerë janë më pak të tillë. Aktualisht, është e paqartë se sa lehtë ose në mënyrë të qëndrueshme përhapet SARS-CoV-2 mes njerëzve. (Qendra për Kontrollin dhe Parandalimin e Sëmundjeve, 2020)

A është SARS-CoV-2 i njëjtë me virusin MERS-CoV ose SARS?

Jo. Koronaviruset janë një familje e madhe virusesh, disa duke shkaktuar sëmundje te njerëzit dhe të tjerë që qarkullojnë midis kafshëve, përfshirë deve, mace dhe lakuriqët. SARS-CoV-2 i shfaqur kohët e fundit nuk është i njëjtë me koronaviruset që shkaktojnë MERS ose SARS. Sidoqoftë, analizat gjenetike

sugjerojnë se ajo doli nga një virus i ndërlidhur me atë që shkaktoi SARS. Në vazhdim po bëhen hulumtime të mëtejme për të mësuar më shumë. Kjo është një situatë që zhvillohet me shpejtësi dhe informacioni do të azhurnohet pasi të bëhet i disponueshëm.

(Qendra për Kontrollin dhe Parandalimin e Sëmundjeve, 2020)

Kam temperaturë dhe kollë. A mund të jetë koronavirusi i ri?

Nëse keni qenë në Kinë ose në kontakt të ngushtë me një rast të konfirmuar të infeksionit SARS-CoV-2, ju duhet të bëni teste gjithashtu. Por mund edhe të mos jetë virusi i ri. Në Hemisferën Veriore, tani është sezoni i gripit, kështu që mund të jetë nga gripi sezonal.

Çka mund të bëj për të mbrojtur veten nga infeksioni?

Masat e zakonshme të higjienës duhet të ndiqen për të parandaluar përhapjen e infeksioneve: larja e rregullt e duarve, mbulimi i gojës dhe hundës kur kolliteni dhe teshtitni, gatuajeni plotësisht mishin dhe vezët. Shmangni kontaktin e ngushtë me këdo që tregon simptoma të sëmundjes së frymëmarrjes si kollitja dhe teshtitja. (Shoqata Farmaceutike Mbretërore, 2020)

A ka ndonjë bar specifik për të parandaluar ose trajtuar SARS-CoV-2?

Deri më tani, nuk ka asnjë bar specifik të rekomanduar për të parandaluar ose trajtuar SARS-CoV-2. Sidoqoftë, ata të infektuar me virus duhet të kenë kujdes adekuat për të lehtësuar dhe trajtuar simptomat, dhe ata me sëmundje të rëndë duhet të marrin kujdes mbështetës të optimizuar. Disa trajtime specifike janë nën hetim dhe do të testohen përmes provave klinike. OBSH po ndihmon për të përshpejtuar përpjekjet e kërkimit dhe zhvillimit me një gamë partnerësh. (Organizata Botërore e Shëndetësisë, 2020)

Nëse dëshironi të mbron veten nga infektimi me koronavirusin e ri, duhet të ruani higjienën bazë të duarve dhe frymëmarrjes, dhe praktikat e sigurta të ushqimit dhe të shmangni kontaktin e ngushtë, kur është e mundur, me këdo që tregon simptoma të sëmundjes së frymëmarrjes, si kollitja dhe teshtitja.

Masat e mëposhtme nuk rekomandohen posaçërisht si mjete për SARS-CoV-2 sepse ato nuk janë efektive për të mbrojtur veten tuaj dhe mund të jenë edhe të dëmshme:

- Marrja e vitaminës C
- Pirja e çajrave bimore tradicionale
- Vënia e maskave të shumta për të maksimizuar mbrojtjen
- Vetë-mjekimi me barna si psh me antibiotikë

Në çdo rast, nëse keni temperaturë, kollë dhe vështirësi në frymëmarrje kërkoni kujdes mjekësor sa më parë për të zvogëluar rrezikun e zhvillimit të një infeksioni më të rëndë dhe sigurohuni që të tregoni me kujdes për udhëtimet që keni pasur.

A ju mbrojnë vaksinat kundër pneumonisë kundër SARS-CoV-2?

Jo. Vaksinat kundër pneumonisë, siç është vakcina pneumokok (PV) dhe vakcina e llojit Haemophilus influenza B (Hib), nuk ofrojnë mbrojtje kundër SARS-CoV-2. Virusi është aq i ri dhe i ndryshëm sa që duhet të zhvillohet vakcina specifike. Studiuesit po përpiqen të zhvillojnë një të tillë dhe OBSH po mbështet përpjekjet e tyre. Edhe pse PV dhe Hib nuk janë efektive kundër SARS-CoV-2, vaksinimi kundër sëmundjeve të frymëmarrjes rekomandohet shumë për të mbrojtur shëndetin. (Organizata Botërore e Shëndetësisë, 2020)

A janë antibiotikët efektivë në trajtimin e SARS-CoV-2?

Jo, antibiotikët nuk veprojnë kundër viruseve; ata veprojnë vetëm në infeksione bakteriale. SARS-CoV-2 është një virus dhe, për këtë arsye, antibiotikët nuk duhet të përdoren si një mjet parandalimi ose

trajtimi. Sidoqoftë, nëse jeni në spital me SARS-CoV-2, mund të merrni antibiotikë sepse bashkë-infeksioni bakterial është i mundur. (Organizata Botërore e Shëndetësisë, 2020)

A mund të merret SARS-CoV-2 nga një person që nuk shfaq simptoma?

Ndoshta. Të kuptuarit e kohës kur pacientët e infektuar mund të përhapin virusin te të tjerët është thelbësore për përpjekjet e kontrollit. Informacioni i detajuar mjekësor nga njerëzit e infektuar është i nevojshëm për të përcaktuar periudhën infektive të SARS-CoV-2. Sipas raporteve të fundit, mund të jetë e mundur që personat e infektuar me SARS-CoV-2 mund të jenë infektivë përpara se të shfaqin simptoma. Megjithatë, bazuar në të dhënat e disponueshme aktualisht, njerëzit të cilët kanë simptoma po shkaktojnë përhapjen e virusit në shumicën e rasteve. (Organizata Botërore e Shëndetësisë, 2020)

A është e sigurt të merrni një letër apo një pako nga Kina?

Po, është e sigurt. Njerëzit që marrin pako nga Kina nuk rrezikojnë për të marrë SARS-CoV-2. Nga analizat e mëparshme, ne e dimë se koronaviruset nuk mbijetojnë gjatë në objekte, të tilla si letra ose pako. (Organizata Botërore e Shëndetësisë, 2020)

A janë maskat mjekësore të efektshme për të më mbrojtur nga infeksioni?

Vënia e maskave mjekësore është një nga masat parandaluese për të kufizuar përhapjen e disa sëmundjeve të frymëmarrjes, përfshirë SARS-CoV-2, në zonat e prekura. Sidoqoftë, përdorimi i maskës pa masat tjera është i pamjaftueshëm për të siguruar nivelin e duhur të mbrojtjes dhe prandaj duhet të merren edhe masa të tjera po aq të rëndësishme, duke përfshirë higjienën adekuate të duarve dhe masat e tjera të kontrollit dhe parandalimit të infeksionit. (Organizata Botërore e Shëndetësisë, 2020)

Unë kam qenë në Kinë dhe kam diarre. Mund të jetë SARS-CoV-2?

Simptomat më të zakonshme të infeksionit SARS-CoV-2 janë temperaturë, kollë dhe vështirësi në frymëmarrje. Sëmundja mund të shfaqet edhe me simptoma të tjera të lehta, duke përfshirë: temperaturë më të ultë, kollë, diskomfort, rinore, dhembje të grykës, vështirësi në frymëmarrje, rritje të sekrecioneve të frymëmarrjes (p.sh. sputum ose hemoptizë), simptoma gastrointestinale të tilla si nauze, të vjella dhe / ose diarre dhe pa ndryshime në gjendjen mendore (d.m.th konfuzion, letargji). Sidoqoftë, nëse ekziston vetëm diarre, pa ndonjë simptomë të frymëmarrjes, nuk ka gjasa të jetë infeksion SARS-CoV-2.

A mund të përhapin kafshët shtëpiake në shtëpi SARS-CoV-2?

Aktualisht, nuk ka asnjë evidencë që kafshët / kafshët shtëpiake si qen ose mace mund të infektohen me SARS-CoV-2. Sidoqoftë, është gjithmonë një ide e mirë të lani duart me sapun dhe ujë pas kontaktit me kafshët shtëpiake. Kjo ju mbron kundër bakteve të ndryshme të zakonshme si E coli dhe salmonelës që mund të kalojnë prej kafshëve shtëpiake te njerëzve. (Organizata Botërore e Shëndetësisë, 2020)

Demantimi i miteve

SARS-CoV-2 prek vetëm personat e moshuar ose njerëzit me sëmundje para-ekzistuese

Njerëzit e të gjitha moshave mund të infektohen me SARS-CoV-2. Njerëzit e moshuar dhe njerëzit me kushte mjekësore para-ekzistuese (si astma, diabeti, sëmundjet e zembrës) duket se janë më të prekshëm nga sëmundja e rëndë me virusin.

OBSH këshillon njerëzit e të gjitha moshave të ndërmarrin hapa për të mbrojtur veten nga virusi, për shembull duke ndjekur higjienën e mirë të duarve dhe higjienën e mirë të frymëmarrjes. (Organizata Botërore e Shëndetësisë, 2020)

Kontakti me njerëzit kinezë duhet të shmanget derisa të dimë më shumë rreth sëmundjes

Kontakti i ngushtë me ÇDO PERSON që ka qenë në Kinë në 14 ditët e mëparshme DHE kush paraqet simptoma të sëmundjes duhet të shmanget. Përndryshe, kontakti me individë ose bashkësi kineze vetë nuk duhet të shmanget dhe duke bërë kështu kjo gjeneron stigmë.

Konsumimi i hudhrës mund të ndihmojë në parandalimin e infeksionit me SARS-CoV-2

Hudhra është një ushqim i shëndetshëm që mund të ketë disa veti antimikrobike. Sidoqoftë, nuk ka asnjë evidencë nga shpërthimi i tanishëm që ngrënia e hudhrës ka mbrojtur njerëzit nga SARS-CoV-2.

Tymi dhe gazi nga fishekzjarret dhe fishekzjarret parandalojnë SARS-CoV-2

Jo. Frymëmarrja në tym dhe gaz nga një fishekzjarre është e rrezikshme dhe nuk e zhduk SARS-CoV-2.

Aplikimi i vajit të susamit bllokon SARS-CoV-2 nga hyrja në trup

Jo. Vaji i susamit nuk eliminon SARS-CoV-2. Ekzistojnë disa dezinfektues kimikë që mund të eliminojnë SARS-CoV-2 në sipërfaqe. Këta përfshijnë dezinfektues me bazë zbardhuesi / klor, tretës eterik, etanol 75%, acid peracetik dhe kloroform. Sidoqoftë, ata kanë pak ose aspak ndikim në virus nëse i vendosni në lëkurë ose në hundë. Mund edhe të jetë e rrezikshme t'i vendosni këto kimikate në lëkurën tuaj.

Pirja e çajit të farave të anasonit mund të ndihmojë në parandalimin e infeksionit me SARS-CoV-2

Çaji i farave të anasonit është një pije që mund të ketë disa veti hidratuese. Sidoqoftë, nuk ka asnjë evidencë nga shpërthimi aktual që pirja e çajit të farave të anasonit ka mbrojtur njerëzit nga SARS-CoV-2.

Gargara ju mbron nga infeksioni me SARS-CoV-2

Jo. Nuk ka asnjë evidencë që gargara do t'ju mbrojë nga infeksioni me SARS-CoV-2. Disa brende mund të eliminojnë mikrobet e caktuara për disa minuta në pështymën në gojë. Sidoqoftë, kjo nuk do të thotë se ju mbrojnë nga infeksioni SARS-CoV-2. (Organizata Botërore e Shëndetësisë, 2020)

Shpëlarja e rregullt e hundës tuaj me kripë ndihmon në parandalimin e infeksionit me SARS-CoV-2

Jo, nuk ka. Nuk ka asnjë evidencë që shpëlarja e rregullt e hundës me kripë ka mbrojtur njerëzit nga infeksioni me SARS-CoV-2. Ekzistojnë disa prova të kufizuara që shpëlarja e rregullt e hundës me kripë mund të ndihmojë njerëzit të shërohen më shpejt nga ftohja e zakonshme. Sidoqoftë, shpëlarja e rregullt e hundës me kripë nuk ka treguar se ka parandaluar infeksionet e frymëmarrjes. (Organizata Botërore e Shëndetësisë, 2020)

Burime shpresë të informacionit dhe bibliografia

Associação Nacional das Farmácias (Portugal). (January de 2020). *Coronavírus 2019-nCoV: Intervenção da farmácia*. Fonte:

https://www.revistasauda.pt/SiteCollectionDocuments/ANFOnline/Fluxograma_CEDIMEFinal.pdf

Centers for Disease Control and Prevention. (31 de January de 2020). *2019 Novel Coronavirus - Frequently asked questions and answers*. Fonte: <https://www.cdc.gov/coronavirus/2019-ncov/faq.html>

Centers for Disease Control and Prevention. (31 de January de 2020). *How 2019-nCoV Spreads*. Acesso em 1 de February de 2020, disponível em CDC - 2019 Novel Coronavirus:

<https://www.cdc.gov/coronavirus/2019-ncov/about/transmission.html>

Centers for Disease Control and Prevention. (31 de January de 2020). *Interim Guidance for Healthcare Professionals*. Acesso em 1 de February de 2020, disponível em CDC - 2019 Novel Coronavirus: <https://www.cdc.gov/coronavirus/2019-nCoV/hcp/clinical-criteria.html#foot1>

Centers for Disease Control and Prevention. (2 de February de 2020). *Interim Guidelines for Collecting, Handling, and Testing Clinical Specimens from Patients Under Investigation (PUIs) for 2019 Novel Coronavirus (2019-nCoV)*. Fonte: <https://www.cdc.gov/coronavirus/2019-nCoV/lab/guidelines-clinical-specimens.html>

Centers for Disease Control and Prevention. (3 de February de 2020). *Interim Infection Prevention and Control Recommendations for Patients with Confirmed 2019 Novel Coronavirus (2019-nCoV) or Patients Under Investigation for 2019-nCoV in Healthcare Settings*. Fonte: <https://www.cdc.gov/coronavirus/2019-ncov/hcp/infection-control.html>

Centers for Disease Control and Prevention. (s.d.). *Three Key Factors Required for a Respirator to be Effective*. Fonte:

<https://www.cdc.gov/niosh/npptl/pdfs/KeyFactorsRequiredResp01042018-508.pdf>

Chinese Pharmaceutical Association. (2020 (12 Feb)). *Coronavirus SARS-CoV-2 Infection: Expert Consensus on Guidance and Prevention Strategies for Hospital Pharmacists and the Pharmacy Workforce (2nd Edition)*. Beijing: Chinese Pharmaceutical Association.

Li, F. (29 de September de 2016). Structure, Function, and Evolution of Coronavirus Spike Proteins. *Annual Review of Virology*, 3(1), 237-261. doi:10.1146/annurev-virology-110615-042301

Michelle L. Holshue, M. C.-C. (31 de January de 2020). First Case of 2019 Novel Coronavirus in the United States. *New England Journal of Medicine*, NA. doi:DOI: 10.1056/NEJMoa2001191

Ministry of Health of New Zealand. (3 de February de 2020). *Interim Advice for Health Professionals: Novel Coronavirus (2019-nCoV)*. Fonte:

https://www.health.govt.nz/system/files/documents/pages/interim_health_advice_for_health_professionals_novel_coronavirus_wuhan_2020_02_03.pdf

Nanshan Chen, M. Z. (2020). Epidemiological and clinical characteristics of 99 cases of 2019 novel coronavirus pneumonia in Wuhan, China: a descriptive study. *The Lancet*, NA. Acesso em 4 de February de 2020, disponível em [https://www.thelancet.com/journals/lancet/article/PIIS0140-6736\(20\)30211-7/fulltext](https://www.thelancet.com/journals/lancet/article/PIIS0140-6736(20)30211-7/fulltext)

Rothe, C. (30 de January de 2020). *Transmission of 2019-nCoV Infection from an Asymptomatic Contact in Germany*. Fonte: *New England Journal of Medicine - Correspondence*: <https://www.nejm.org/doi/full/10.1056/NEJMc2001468>

Royal Pharmaceutical Society. (January de 2020). *Wuhan novel coronavirus - Five key facts for pharmacy teams*. Fonte: <https://www.rpharms.com/resources/pharmacy-guides/wuhan-novel-coronavirus>

World Health Organization. (April de 2010). *Guide to Local Production: WHO-recommended Handrub Formulations*. Fonte: https://www.who.int/gpsc/5may/Guide_to_Local_Production.pdf

World Health Organization. (28 de January de 2020). *Advice on the use of masks in the community, during home care and in health care settings in the context of the novel coronavirus (2019-nCoV) outbreak*. Fonte:

[https://www.who.int/publications-detail/advice-on-the-use-of-masks-the-community-during-home-care-and-in-health-care-settings-in-the-context-of-the-novel-coronavirus-\(2019-ncov\)-outbreak](https://www.who.int/publications-detail/advice-on-the-use-of-masks-the-community-during-home-care-and-in-health-care-settings-in-the-context-of-the-novel-coronavirus-(2019-ncov)-outbreak)

World Health Organization. (20 de January de 2020). *Home care for patients with suspected novel coronavirus (nCoV) infection presenting with mild symptoms and management of contacts*.

Fonte: [https://www.who.int/publications-detail/home-care-for-patients-with-suspected-novel-coronavirus-\(ncov\)-infection-presenting-with-mild-symptoms-and-management-of-contacts](https://www.who.int/publications-detail/home-care-for-patients-with-suspected-novel-coronavirus-(ncov)-infection-presenting-with-mild-symptoms-and-management-of-contacts)

World Health Organization. (January de 2020). *Novel Coronavirus (2019-nCoV) advice for the public*. Fonte: <https://www.who.int/emergencies/diseases/novel-coronavirus-2019/advice-for-public>

World Health Organization. (January de 2020). *Novel Coronavirus (2019-nCoV) advice for the public: Myth busters*. Fonte: <https://www.who.int/emergencies/diseases/novel-coronavirus-2019/advice-for-public/myth-busters>

World Health Organization. (27 de January de 2020). *Novel Coronavirus(2019-nCoV) - Situation report 7*. Fonte: <https://www.who.int/docs/default-source/coronaviruse/situation-reports/20200127-sitrep-7-2019--ncov.pdf>

World Health Organization. (9 de January de 2020). *Q&A on coronaviruses*. Fonte: <https://www.who.int/news-room/q-a-detail/q-a-coronaviruses>

World Health Organization. (27 de January de 2020). *Updated WHO advice for international traffic in relation to the outbreak of the novel coronavirus 2019-nCoV*. Fonte: https://www.who.int/ith/2019-nCoV_advice_for_international_traffic/en/

World Health Organization. (25 de January de 2020). *Infection prevention and control during health care when novel coronavirus (nCoV) infection is suspected: interim guidance*. Fonte: [https://www.who.int/publications-detail/infection-prevention-and-control-during-health-care-when-novel-coronavirus-\(ncov\)-infection-is-suspected-20200125](https://www.who.int/publications-detail/infection-prevention-and-control-during-health-care-when-novel-coronavirus-(ncov)-infection-is-suspected-20200125)

Burime tjera të informacionit

Në anglisht

Key contents

Novel coronavirus (SARS-CoV-2) – Updates

Wuhan novel coronavirus – Five key facts for pharmacy teams

Everything you should know about the coronavirus outbreak

Overview of novel coronavirus (SARS-CoV-2)

2019 novel coronavirus

Novel coronavirus

SARS-CoV-2 Global Cases by Johns Hopkins CSSE confirmed cases update

Pharmacists warned to be on alert for coronavirus infections

The Lancet SARS-CoV-2 Resource Centre (open access)

Coronavirus research centre (open access) Wiley-published articles related to coronavirus from the *Journal of Medical Virology, Transboundary and Emerging Diseases, Zoonoses and Public Health* and several other

Published by

World Health Organization

Royal Pharmaceutical Society (UK)

The Pharmaceutical Journal (UK)

British Medical Journal – Best Practice (UK)

Centers for Disease Control and Prevention (USA)

European Centre for Disease Prevention and Control

Johns Hopkins University – Center for Systems Science and Engineering

Pharmaceutical Society of Australia – *Australian Pharmacist*

The Lancet

Wiley Scientific Publisher

Hyperlink (click to consult)

<https://www.who.int/emergencies/diseases/novel-coronavirus-2019>

<https://www.rpharms.com/resources/pharmacy-guides/wuhan-novel-coronavirus>

<https://www.pharmaceutical-journal.com/news-and-analysis/features/everything-you-should-know-about-the-coronavirus-outbreak/20207629.article>

<https://bestpractice.bmj.com/topics/en-gb/3000165#referencePop13>

<https://www.cdc.gov/coronavirus/2019-ncov/index.html>

<https://www.ecdc.europa.eu/en/novel-coronavirus-china>

<https://gisanddata.maps.arcgis.com/apps/opsdashboard/index.html#/bda7594740fd40299423467b48e9ecf6>

<https://www.australianpharmacist.com.au/pharmacists-warned-to-be-on-alert-for-coronavirus-infections/>

<https://www.thelancet.com/coronavirus>

<https://secure.wiley.com/Coronavirus2020>

Validiteti

Ky dokument është përgatitur bazuar në dëshmitë e pranuar deri më 5 shkurti 2020. Ai u azhurnua në lidhje me nomenklaturën e virusit dhe sëmundjes më 12 shkurt 2020.

SHTOJCA 1: Lista e barnave kryesore për trajtimin e infeksioneve SARS-CoV-2

Kjo listë u përpilua nga Shoqata Farmaceutike Kineze. Për arsyetimin dhe referencat mbështetëse për secilën mundësi terapeutike, konsultohuni me dokumentin origjinal (në anglisht), të disponueshëm në faqen e dedikuar për FIP. (Shoqata Farmaceutike Kineze, 2020 (12 Shkurt)) Shënim: Kjo listë është vetëm për referencë, institucioni mjekësor mund të bëjë rregullime sipas kushteve të tyre specifike.

Lloji i trajtimit	Lloji i barit	Forma e dozimit dhe spicifikat
Trajtim antiviral	Interferon Rekombinant Human	Interferon Recombinant Human α -2a Injeksion: 3 milion IU, 5 milion IU; Interferon Rekombinant Human α -2b Injeksion, Interferon Rekombinant Human α -2b Injeksion (P.putida): 3 million IU, 5 million IU
Lopinavir/ritonavir		Kapsula : Lopinavir 200mg,Ritonavir 50mg
Ribavirin		Injeksion: 1mL: 0.1g
Agjentët antimikrobikë		Sipas listës ekzistuese të barnave të institucionit tuaj mjekësor
Trajtimi antipiretik dhe analgjezik	Ibuprofen	Tablet, Granules: 0.1g,0.2g ; Capsule: 0.2g ; Slow release (Tablet, Capsule):0.3g ; Suspension : 60mL:1.2g,100mL:2g
Sipas listës ekzistuese të barnave të institucionit tuaj mjekësor		
Kortikosteroide	Metilprednisolon	Tableta: 4mg (Sukcinat natriumi) Pluhur steril për injeksion : 40mg, 500mg
Preparate mikroekologjike të zorrëve		Sipas listës ekzistuese të barnave të institucionit tuaj mjekësor
Trajtimi tjetër gastrointestinal		Sipas listës ekzistuese të barnave të institucionit tuaj mjekësor
Antitusikët		Sipas listës ekzistuese të barnave të institucionit tuaj mjekësor
Mukolitikët		Sipas listës ekzistuese të barnave të institucionit tuaj mjekësor
Antiastmatikët		Sipas listës ekzistuese të barnave të institucionit tuaj mjekësor
Barnat e patentuara kineze	Huoxiangzhengqi	Kapsula të buta: 0.45g; pilula: 2.6g/qese Pilula: 8 pika të pilulës janë ekuivalent me 3g pjesë të bimës Tinktura: 10mL ; Tretësirë orale: 10mL
Jinhua Qinggan		Granula: 5g (Ekuivalent me 17.3g pjesë të bimës)
LianhuaQingwen		Kapsula: 0.35g; Granula: 6g/bag
Shufengliedu		Kapsula: 0.52g
Fangfengtongsheng		Pilula e koncentruar: 8 pilula ekuivalente me 6g pjesë të bimës; Pilula ujore: 6g/qese Granula: 3g/bag
Xiyanping		Injeksion : 2mL:50mg,5mL:125mg
Xuebijing		Injeksion : 10mL
Shenfu		Injeksion : 10mL
Shengmai		Injeksion: 10mL, 20mL

SHTOJCA 2: Lista e pajisjeve kryesore, dhe pajisjeve mbrojtëse personale të infeksioneve SARS-CoV-2

Kjo listë u përpilua nga Shoqata Farmaceutike Kineze. Është e zbatueshme veçanërisht për ambientet e barnatoreve spitalore. Për më shumë detaje, konsultohuni me dokumentin origjinal (në anglisht), i disponueshëm në faqen e dedikuar të FIP. (Shoqata Farmaceutike Kineze, 2020 (12 Shkurt))

Klasifikimi		Emri
Objektet	Esenciale	Dritare e izoluar për dispenzim
Opsionale		Biological safety cabinet
Pajisja	Esenciale	UV Lampa
Sterilizues ajri		
Pajisje për matjen e temperatureës trupore		
Autoklav		
Kuti për transfer		
Opsionale		Pajisje intelektuale për shpërndarje
Pajisjet mbrojtëse personale	Esenciale	Maska mjekësore mbrojtëse
Disposable work cap		
Disposable gloves		
Coverall		
Opsionale		Maska mjekësore mbrojtëse
Maska mjekësore mbrojtëse (Maska N95 apo ekuivalente)		
Mbrojtëse të fytyrës		
Respirator i kompletura me pajisjet shtesë		
Syze mbrojtëse		
Dorëza të gjata		
Këpucë pune		
Këpucë gome		
Mbështjellëse rezistente në ujë		
Kalaçe		
Mantil steril për një përdorim		
Rrip rezistent në ujë		
Mantil steril për një përdorim rezistent në ujë		

SHTOJCA 3: SI MUND TË KËSHILLOJNË FARMACISTËT

CORONAVIRUS SARS - CoV-2 SI MUND TË KËSHILLOJNË FARMACISTËT

 <p>Pa simptoma (kollë, temperaturë apo vështirësi në frymëmarrje)</p>	 <p>Pa histori të udhëtimit në zonat e prekura apo kontakt me personat e infektuar</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Ofroni siguri (informata, këshilla) • Shumë pak mundësi që të ketë rrezik për infeksion me SARS CoV-2 • Theksoni masat parandaluese • Jepni informata të bazuara në dëshmi dhe këshilloni
 <p>Me simptoma (kollë, temperaturë apo vështirësi në frymëmarrje)</p>	 <p>Pa histori të udhëtimit në zonat e prekura apo kontakt me personat e infektuar</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Ofroni siguri (informata, këshilla) • Shumë pak mundësi që të ketë rrezik për infeksion me SARS CoV-2 • Theksoni masat parandaluese • Jepni informata të bazuara në dëshmi dhe këshilloni
 <p>Pa simptoma (kollë, temperaturë apo vështirësi në frymëmarrje)</p>	 <p>Histori e re e udhëtimit në zonat e prekura apo kontakt me persona të infektuar</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Ofroni siguri (informata, këshilla) • Ekziston rrezik për infeksion me SARS-CoV-2 • Theksoni masat parandaluese dhe rekomandoni karantinë në shtëpi për 14 ditë • Gjurmoni historinë e kontakteve • Jepni informata të bazuara në dëshmi dhe këshilloni • Në rast se simptomat shfaqen gjatë 14 ditësh pas kthimit nga udhëtimi apo kontaktit me person të infektuar, kontaktoni numrin e emergjencës apo spitalin referues
 <p>Plane për të udhëtuar në zonat e prekura apo kontakt me persona të infektuar</p>		<ul style="list-style-type: none"> • Ofroni siguri (informata, këshilla) • Ekziston rrezik për infeksion me SARS-CoV-2 • Rekomandoni karantinë në shtëpi për 14 ditë pas kthimit nga udhëtimi • Informoni rreth situatës dhe mënyrës së transmetimit të infeksionit • Theksoni masat parandaluese • Jepni informata të bazuara në dëshmi dhe këshilloni
 <p>Simptoma (kollë, temperaturë apo vështirësi në frymëmarrje)</p>	 <p>Histori e re e udhëtimit në zonat e prekura apo kontakt me persona të infektuar</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Ofroni siguri (informata, këshilla) • Ekziston rreziku për infeksion me SARS-CoV-2 • Kontaktoni autoritetet shëndetësore për të inicuar protokollin e kujdesit • Informoni rreth procedurave për izolim, diagnostikim dhe trajtim • Theksoni masat për të parandaluar transmetimin e mëtejshëm • Jepni informata të bazuara në dëshmi dhe këshilloni

SHTOJCA 4: Udhërrëfyes i OBSH për prodhimin lokal të formulimeve për pastrimin e duarve – prodhimi në laboratorët galenike të barnatoreve

Burimi: Udhërrëfyes për prodhim lokal: Formulimet për pastrimin e duarve të cilat rekomandohen nga OBSH (World Health Organization, 2010)

Materialet e nevojshme (prodhimi në shkallë të vogël)	
Reagjentët për formulimin 1	Reagjentët për formulimin 2
<ul style="list-style-type: none"> • Etanol 96% • Peroxid Hidrogjeni 3% • Glicerol 98% • Ujë i distiluar apo i vluar dhe i ftohtë 	<ul style="list-style-type: none"> • Alkool izopropilik 99.8% • Peroxid Hidrogjeni 3% • Glicerol 98% • Ujë i distiluar apo i vluar dhe i ftohtë

- Shishe qelqi ose plastike 10-litra me ndërprerës me vidë (1), ose
- Enë plastike 50 litra (preferohet nga polipropileni ose polietileni me densitet të lartë, i tejdukshëm në mënyrë që të shihet niveli i lëngut) (2), ose
- Enë inox me kapacitet prej 80-100 litra (për përzierje) (3, 4)
- përzierëse prej druri, plastike ose metali për përzierje (5)
- Menzura për matje (6, 7)
- Hinka plastike ose metalike
- Shishe plastike 100 ml me kapak me vidha (8)
- Shishe qelqi 500 ml qelqi ose plastike me vidha (8)
- Alkool metër: shkalla e temperaturës është në fund të matësit kurse përqendrimi i etanolit (përqindja v / v) në pjesën e sipërme (9, 10, 11)

SHËNIM

- Glicerina: përdoret si humektant, por emolientë të tjerë mund të përdoren për kujdesin e lëkurës, me kusht që ato të jenë të lira, të disponueshme dhe të tretshme në ujë dhe alkool dhe të mos rrisin toksicitetin ose të provokojnë alergji.
- Peroksidi i hidrogjenit: përdoret për të çaktivizuar sporet e bakteve kontaminuese dhe nuk është substancë aktive antiseptike.
- Çdo shtesë për të dy formulimet duhet të deklarohet qartë dhe të jetë jo toksike në rast se aksidentalisht gëlltitet.
- Ngjyruarit mund të shtohen për të lejuar diferencimin nga lëngjet tjera, por nuk duhet të shtojë toksicitetin, të provokojë alergji ose të interferojë në vetitë antimikrobiale. Shtimi i aromave ose ngjyrave nuk rekomandohet për shkak të rrezikut të reaksioneve alergjike.

METODA: përgatesa 10 litra

Ten-litre glass or plastic bottles with screw-threaded stoppers are suitable.

Recommended amounts of products:

Shishe qelqi 10 litra ose plastikë me ndalesa të ndërprera me vidë.

Sasitë e rekomanduara të produkteve:

FORMULIMI 1	FORMULIMI 2
<ul style="list-style-type: none"> • Etanol 96%: 8333 ml • Peroksid Hidrogjeni 3%: 417 ml • Glicerol 98%: 145 ml 	<ul style="list-style-type: none"> • Alkool izopropilik 99.8%: 7515 ml • Peroksid Hidrogjeni 3%: 417 ml • Glicerol 98%: 145 ml

Përgatitja hap pas hapi

1. Sasia e alkoolit që duhet të përdoret duhet të zbrazet në një shihse të madhe apo në një enë deri në shenjën e duhur.

4. Shishja/ena pastaj plotësohet deri në shenjën 10 litra me ujë të distiluar apo ujë të ftohtë paraprakisht të vluar.

2. Peroksidi i Hidrogjenit shtohet duke përdorur menzurën.

6. Tretësira pastaj përzihet me kujdes apo duke përdorur përzierëse.

3. Gliceroli shtohet duke përdorur menzurën. Pasi gliceroli është viskoz dhe ngjitet në muret e menzurës, duhet të shpëlahet me ujë të distiluar dhe pastaj të zbrazet në enë/shishe.

7. Menjëherë ndajeni tretësirën në enët finale (psh shishe 100 ml apo 500 ml), dhe vendosini ato në karantinë për 72 orë para përdorimit. Kjo mundëson që sporet të cilat mund të jenë prezente në alkool apo në shisheet e reja/ripërdorura që të shkatërohen.

Produktet finale	
FORMULIMI 1	FORMULIMI 2
Përqendrimet finale: • Etanol 80% (v/v), • Glicerol 1.45% (v/v), • Peroksid hidrogjeni 0.125% (v/v)	Përqendrimet finale: • Alkool izopropilik 75% (v/v) • Glicerol 1.45% (v/v), • Peroksid hidrogjeni 0.125% (v/v)

Kontrulli i cilësisë

1. Analiza para prodhimit duhet të bëhet çdo herë që certifikata e analizës nuk është në dispozicion për të garantuar titrimin e alkoolit (d.m.th. rastet e prodhimit në laborator galenik). Verifikoni përqendrimin e alkoolit me alkool-metër dhe bëni rregullimet e nevojshme në vëllim në formulimin në vllimin final për të arritur përqendrimet e rekomanduara.
2. Analiza pas prodhimit është e detyrueshme nëse përdoret etanol apo alkooli izopropilik. Përdorni alkool metrin për të kontrolluar përqendrimin e tretësirës finale. Kufinj të pranueshëm duhet të rregullohen në $\pm 5\%$ të përqendrimin të rekomanduar (75% - 85% etanol).
3. Matësi i alkoolit është për përdorim me etanol; nëse përdoret për të kontrolluar alkoolin izopropilikatëherë për tretësirën 75% do të tregojë 77% ($\pm 1\%$) në shkallë në 25 °C.

Informacion i përgjithshëm

Etiketimi duhet të jetë në përputhje me udhëzimet vendore dhe duhet të përfshijë si vijon:

- Emri i institucionit
- Formulimi i rekomanduar nga OBSH
- Vetëm për përdorim të jashtëm
- Shmangni kontaktin me sytë
- Mbani larg qasjes nga fëmijët
- Data e prodhimit dhe numri i series
- Përdorimi: Aplikoni sasinë e tretësirës në pëllëmbë të dorës dhe mbuloni tërë sipërfaqen e duarve. Fërkojini duart derisa të thahen.
- Përbërja: etanol ose izopropanol, glicerinë dhe peroksid hidrogjeni.
- E ndezshme: mbaje larg flakës dhe nxehtësisë

Objektet e prodhimit dhe ruajtjes:

- Objektet e prodhimit dhe ruajtjes në mënyrë ideale duhet të jenë dhoma me ajër të kondicionuar ose të ftohtë. Ndezja e flakës ose pirja e duhanit nuk duhet të lejohet në këto zona.
- Formulimet e rekomanduara nga OBSH nuk duhet të prodhohen në sasi që tejkalojnë 50 litra ose nëse në barnatore që kanë mungesë të kondicionerit dhe ventilimit.
- Meqenëse etanoli i përqëndruar është shumë i ndezshëm dhe mund të ndizet në temperatura të ulëta edhe në 10 °C, prandaj duhet të hollohet direkt në përqendrimin e lartpërmendur. Pikat e ndezjes së etanolit 80% (v / v) dhe të alkoolit izopropilik 75% (v / v) janë 17,5 °C dhe 19 °C.
- Udhëzimet për sigurinë dhe kërkesat ligjore vendore duhet të respektohen në ruajtjen e përbërësve dhe produktin përfundimtar.

SHTOJCA 5: Lista e dezinfektantëve për objektet që zankonisht kontaminohen me infeksionet me SARS-CoV-2

Kjo listë është përpiluar nga Asociacioni Farmaceutik Kinez. Për më shumë detaje konsultoni dokumentin original (në anglisht), i qasshëm në webfaqen e FIP (Chinese Pharmaceutical Association, 2020 (12 Feb))

Objekti që duhet të dezinfektohet	Lloji i dezinfektantit	Materiali shpenzues
Sipërfaqja e objektit	Dezinfektant me përmbajtje klori (1000mg/L), dioksid klori (500mg/L), 75% alkool	Disposable absorbent material
Duart		Dezinfektues me përmbajtje alkooli, dezinfektues që përmban klor, peroksid hidrogjeni
Lëkura		0.5% dezinfektant me bazë Jodi, dezinfektant me bazë peroksid hidrogjeni
Mukoza		0.05% dezinfektant me bazë Jodi
Ajri brenda		Acid peracetik, dioksid klori, peroksid hidrogjeni
Ndotësi		Dezinfektant me bazë klori (5000-20000mg/L), dezinfektant pluhur zbardhues për absorbim uji
Textilet si veshjet, mbulesat e shtratit		Dezinfektant me bazë klori (500mg/L, etilen oksid
Përshkrimet		Etilen oksid

Falenderime

FIP falenderon taskforceën ndërkombëtare e cila e ka prodhuar këtë dokument:

Kryetar: **Jane Dawson**, FPS – FIP Military and Emergency Pharmacy Section, New Zealand

Marwan Akel, Lebanese International University, Lebanon

Julien Fonsart, FIP Clinical Biology Section President, France

Laurence Josset, Centre National de Référence Virus Influenzae, Centre de Biologie et Pathologie Nord (Lyon), France

Scarlett Pong, Pharmaceutical Society of Hong Kong

Eduardo Savio, Uruguayan Association of Chemistry and Pharmacy, Uruguay

Lars-Åke Söderlund, FIP Community Pharmacy Section President, Sweden

Gonçalo Sousa Pinto, FIP Lead for Practice Development and Transformation

Jacqueline Surugue, FIP Vice President, Hospital Pharmacist France

Zhao Rongsheng, Peking University Third Hospital, Pharmacy Department; Deputy Chairman of the Hospital Pharmacy Committee of Chinese Pharmaceutical Association; Deputy chairman of Committee of Evidence Based Pharmacy of the Chinese Pharmaceutical Association, China